

ДІЯЛЬНІСТЬ СУЧАСНИХ ВІЙСЬКОВО-СПОРТИВНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ЛУГАНЩИНІ У ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ (1991-2011 рр.)

Розглянута робота військово-спортивних організацій на Луганщині у добу незалежності України. Систематизовані зміни у механіці діяльності громадських військово-спортивних організацій та ігор, висвітлено їх вплив на формування духовної та фізичної підготовки молоді.

Ключові слова: військово-спортивна підготовка, громадські об'єднання, страйкбол, пейнтбол, військово-спортивні ігри, «Зірниця».

За радянських часів для прискорення виховання та навчання молоді військовим навичкам були створені керівництвом Радянського Союзу спеціальні організації для військово-патріотичної підготовки населення. Вони займалися патріотичною, військово-спортивною та освітньою підготовкою різних прошарків населення, особливо це стосувалося молоді – починаючи від середньо та старшокласників, та закінчуючи студентами. Такою організацією перш за все було Всесоюзне Червоного Прапору Добровільне товариство сприяння армії, авіації та флоту, яке було об'єднано з трьох до того часу окремих організацій – ДОСАРМ, ДОСАВ, ДОСФЛОТ. Кінець 60-х років є часом розквіту молодіжних військово-спортивних патріотичних організацій у Радянському Союзі. Поряд з організаціями ДТСААФ, які набували все більшої популярності з'являлися й суспільні організації, не пов'язані з владою. Це, наприклад, були молодіжні військово-спортивні патріотичні клуби, які створювалися ветеранами Другої Світової війни (пізніше – війни в Афганістані). Також для кінця 60-х років була характерна поява перших військово-патріотичних ігор «Зірниця» та «Орлятко».

Ці заходи були спрямовані на виховання у молоді патріотичної поваги до Батьківщини, уміння жити в армійських умовах довгих час, протистояти будь яким ворогам, та іншим якостям, потрібним в умовах війни. Така загартована молодь могла б швидше проходити строкову військову службу, але бути більш професійно підготовленою ніж у тому випадку, якщо б вона проходила довгу строкову службу замість участі у молодіжних військово-спортивних клубах. Але з розпадом Радянського Союзу, в тяжкі роки Перебудови, коли Україна відокремилася, в ній зникли піонерські, комсомольські рухи, які підтримували військово-спортивну патріотичну підготовку та тематичні заходи, почали зникати й військово-спортивні патріотичні клуби. Навіть той факт, що офіційним правонаступником ДТСААФ в Україні стало Товариство сприяння обороні України (скорочено ТСОУ), не зміг врятувати від зникнення весь потенціал та зберегти ті об'єми роботи, що існували за Радянських часів.

На перший план вийшли молодіжні військово-спортивні патріотичні клуби, які формувалися за прикладом устрою тих самих самостійних організацій, заснованих ветеранами Другої Світової війни та війни в Афганістані, та які діяли ще за часів Радянського Союзу. Але й ці клуби зазнали

певних трансформацій. Незмінною залишилася їх роль у суспільному житті та робота на громадських засадах.

Одні з них пов'язані з козацьким минулим, інші є військово-патріотичними клубами на громадських засадах, які відтворюють сучасні передові типи військових з'єднань різних країн, та займаються відтворенням, моделюванням сучасних доктрин ведення бою. Наприклад, це страйкбольні, хардбольні клуби, відкриті для вільного вступу.

Праць, які б більш менш описували розвиток та діяльність громадських військово-спортивних організацій на теренах України ще немає. Але з розвитком сучасних інтернет-технологій доступні інтернет-ресурси, які спеціально створені для популяризації та інформатизації суспільства. Перш за все це офіційні всеукраїнські сайти страйкболу – airsoft.com.ua, де можна знайти як історію заснування та розвитку Федерації Страйкболу України, так і види діяльності, основні правила та іншу інформацію в повній мірі. Також на цьому сайті є повний перелік страйкбольних команд та заходів, які проводилися або плануються в майбутньому[1]. Щодо конкретно Луганської області – існує і розвивається Луганський осередок страйкболу також в інтернеті за адресою airsoft.lg.ua, де публікується діяльність Луганського Обласного Клубу Страйкболу, а саме – перелік команд, план заходів на рік та інша інформація. Також слід зазначити, що на обох інтернет-сайтах існує архів, який містить заходи та новини, які мали місце в минулому майже з заснування страйкболу в Україні [2].

Така ж ситуація й з пейнтболом – за детальною інформацією слід звернутися до офіційного інтернет-сайту Федерації Пейнтболу України, де міститься вся інформація про історію, заходи та змагання, та про команди України (в них є й команди з Луганської області) [3].

Також слід згадати й про Товариство Сприяння Обороні України, яке прийняло на себе роль зниклої після розпаду Радянського Союзу організації ДТСААФ. Окрім офіційного інтернет-сайту, де публікується історія виникнення, види діяльності та інша інформація, є й архівні матеріали, які розкривають діяльність цієї організації протягом років незалежності України [4].

Предмет дослідження – діяльність сучасних військово-спортивних організацій на Луганщині у добу незалежності України (1991-2011 рр.).

Мета статті – розглянути діяльність громадських військово-спортивних організацій та клубів, які діють під егідою владних структур у тій же сфері

26 вересня 1991 року на 7 позачерговому з'їзді було прийняте рішення про реорганізацію ДТСААФ України у Товариство сприяння обороні України. У прийнятому Статуті відзначалось, що ТСО України є правонаступником ДТСААФ республіки, всеукраїнською громадською організацією. Відповідно до Закону України «Про об'єднання громадян» ТСО України зареєстроване 10 жовтня 1991 року Міністерством юстиції як Всеукраїнська громадська оборонно-патріотична організація громадян [5]. Її метою визнано – сприяння обороні і підготовці членів Товариства до праці і захисту Батьківщини, а основними завданнями і напрямками діяльності визначено:

- представлення і захист законних інтересів Товариства в органах державної влади і громадських організаціях;

- патріотичне виховання членів Товариства, пропаганда серед населення Конституції і Законів України про захист Вітчизни;
- підготовка призовників з військово-технічних спеціальностей;
- участь у освітній діяльності та підготовці для народного господарства кадрів масових технічних професій згідно з законодавством України;
- розвиток технічних і прикладних видів спорту, а також службового собаківництва з усіма видами кінологічної діяльності.

До складу ТСО України сьогодні входять Кримська республіканська, 24 обласні, Київська і Севастопольська міські організації. З 21 квітня 2010 року Товариство Сприяння Обороні України очолює Віктор Миколайович Тімченко [6].

За офіційною інформацією Товариство Сприяння Обороні України постає сьогодні своєрідним Центром професійної освіти – отримали ліцензії і працюють 608 навчальних закладів, в тому числі 156 автотехнічних шкіл, 439 спортивно-технічних клуби. При цьому вони, в більшості своїй, створювались свого часу для підготовки водіїв та інших спеціалістів із числа призовників. Поступово оновлюється матеріальна база, але в останній час повільніше. Педагогічні кадри постійно підвищують фах в учбово-методичних центрах при обласних комітетах Товариства, а керівники кожні 5 років проходять переатестацію в Дарницькому учбовому центрі Центрального Комітету ТСОУ [7].

Також зазначається в офіційних документах, що існує 26 аероклубів, які належать до Товариства й випускають в небо біля 200 спортивних літаків, гелікоптерів і планерів, експлуатують півтори тисячі парашутних систем. Авіаційні спортсмени неодноразово ставали призерами і переможцями міжнародних змагань, світовими рекордсменами. В Товаристві культивується і розвиваються понад 20 технічно-прикладних видів спорту – автомото, радіо, водні види, багатоборства, службове собаківництво тощо. Одним з основних напрямків статутної діяльності Товариства вважається військово-патріотичне виховання молоді. Є події, про які молодь має знати, є герої, яких вона має брати за взірць. Особлива увага приділяється учнівській молоді, адже багато викладачів предмету «Захист Вітчизни» є головами первинних шкільних організацій ТСО України. Як правило, це ентузіасти своєї справи, що, незважаючи на брак коштів, відсутність інших матеріальних заохочень, формують у підлітків світогляд патріотів України [8].

Але загалом слід зазначити, що негативні тенденції в різних сферах життя України відбилися на діях ТСО України. Незважаючи на надану інформацію про діяльність клубів організації, у реєстрі заходів щодо спортивної стрільби з різних видів зброї знаходиться лише три етапи змагань, які проводяться один раз на рік. Це дуже невелика кількість, якщо зіставити з даними радянських клубів ДТСААФ. Нема й ніякої інформації якими видами зброї користуються учасники, в якому стані знаходиться зброя. Іншим фактом є те, що судячи з переліку професій, яким навчають в організаціях ТСО України, сама організація вирішила розширити кількість професій задля того, щоб привернути до себе увагу більшості людей та вирішити недостатнє фінансування. Це свідчить про непопулярність закладу як серед народу, так й з боку влади, не дивлячись на всі цифри з офіційного джерела. До того ж слід згадати про те, що переважна

кількість клубів ТСО України – це авто-, мотоклуби. Кількість радіоклубів, стрілецьких клубів дуже мала, бо містити ці клуби важче та дорожче ніж автмотоклуби. Дуже сумнівно, що в час, коли країна переживає важкий час, організації ТСОУ дійсно можуть собі дозволити планові польоти, радіо та стрілецькі змагання, підготовку молоді у патріотичному дусі. Ніякої детальної інформації щодо проведення таких змагань до широкого загалу не доводиться.

Першим з «громадських» військово-спортивних ігор в Україні з'явився пейнтбол – некомерційна командна військово-спортивна гра, в якій використовуються маркери – спеціально перероблені пневматичні пістолети, заряджені кульками з фарбою. З'явився він ще в 90-х роках, набув широкого розвитку вже в кінці 90-х – початку 2000-х років [9]. Слід відрізняти пейнтбол як відпочинок для людей різного віку, й спортивний та тактичний пейнтбол. Останні два види офіційно прийняті в перелік технічних видів спорту в ДТСААФ Російської Федерації, але в Україні ТСО не взяло тягар переведення цих видів спорту в офіційний перелік своїх дисциплін. Спортивний й тактичний пейнтбол найближчі різновиди за своїм процесом до «Зірниць».

Тактичний пейнтбол, на відміну від спортивного, проводиться на різних майданчиках: лісових (тому тактичний пейнтбол іноді називають «лісовим»), польових, а також усередині будівель і споруд. Існують два напрямки тактичного пейнтболу, що відрізняються одне від іншого цілями і завданнями: тренінговий та дозвільний [10].

Тренінговий напрям використовується співробітниками МВС, спецслужб, охоронних підприємств і т. п. для відпрацювання за допомогою засобів пейнтболу навичок володіння зброєю і дій в обстановці, наближеній до реальних умов [11]. В тренінговому пейнтболі іноді використовують імітаційні маркери, що поступаються спортивним видам в скорострільності і кількості боєприпасів, але імітують, або копіюють бойову зброю.

Дозвільний напрямок - це саме той пейнтбол, який будь-хто може замовити в пейнтбольному клубі для спільного відпочинку з друзями або колегами. Саме з дозвільного пейнтболу вийшла переважна більшість гравців, які регулярно грають як у «лісовий», так і в спортивний пейнтбол. В Україні перший пейнтбольний клуб «Сакура» з'явився у 1994 році у Києві. Тоді ж з'явилася й Федерація Пейнтболу України, яка діє й досі. Кожен рік проводяться спортивні змагання пейнтбольних команд різного рівня. З кінця 90-х років українські команди приймають участь у міжнародних спортивних змаганнях. В Луганській області на 2011 рік існує три спортивних пейнтбольних клуби, які також приймають участь в офіціальних змаганнях. Через клуби та Федерацію йде активна пропаганда популяризації пейнтболу серед молоді. Цьому свідчать офіційні цифри Федерації, за якими більше 50% учасників пейнтбольних змагань – роком від 19 до 25 [12].

Страйкбол, як вид військово-спортивних ігор, з'явився на теренах України пізніше – вже на початку ХХІ століття. Страйкбол це некомерційна командна гра. У грі беруть участь дві або більше команд, які можуть об'єднуватися у великі коаліції задля перемоги. Командою вважається добровільне об'єднання

на чолі з командиром команди. До участі допускаються психічно врівноважені громадяни, які досягли 18 років та мають власну екіпіровку [13].

Сенсом гри спочатку був колективний відпочинок на лоні природи, нейтралізація негативних емоцій і агресивних устремлінь, радість взаємного спілкування гідних людей. Але згодом з розвитком страйкболу сенс гри змінився. Сьогодні це вже не тільки активний відпочинок з друзями, сьогодні страйкбол виходить в Україні на рівень військово-спортивної гри з чіткими цілями виконання завдань, близьких до бойових, з вдосконаленням бойових навичок, з прикладанням всіх зусиль для перемоги. Також це змагання серед команд – яка з них найбільш підготовлена й може одержати більшу кількість перемог, меншу кількість поразок та нічиїх.

Суть гри полягає в командному виконанні поставлених сценарієм завдань з дотриманням правил конкретного сценарію гри. Тривалість однієї гри становить від декількох годин до декількох діб (в залежності від території, ігрового сценарію і кількості гравців). Обов'язковий атрибут гри - антураж. Під антуражем сприймається точне копіювання образу того чи іншого підрозділу військ конкретної країни. Ще однією особливістю страйкбольних ігор є те, що вони за місцем проведення максимально наближені до бойових дій. Тобто ігри в своїй більшості проводяться на полігонах, які належали до військових частин, або ще досі знаходяться у веденні Міністерства оборони України. Також на великі ігри з великою кількістю людей організатори наймають військову техніку. В Україні переважно це позашляховики ще радянського виробництва (наприклад, УАЗи), або зарубіжного – хаммери, та бойова техніка піхоти – БРДМ, БМП та інші різновиди. З використанням такої техніки ігри набувають більш реалістичних рис [14].

В Україні, на відміну від пейнтболу, страйкбольні клуби об'єднані Федерацією Страйкболу України (далі ФСУ). Федерація Страйкболу як громадська організація виникла у 2002 р. В цей час страйкбол в Україні лише починав розвиватися і робив свої перші кроки. Гравців було дуже мало, загалом по Україні налічувалося до 100 чоловік. На той час центральні осередки зосереджувалися у двох містах: Львові та Києві. Перша назва організації – «Західноукраїнська федерація страйкболу» – ЗУФС. Згодом, по мірі появи гравців у інших регіонах України, засновники прийняли рішення відійти від територіальної назви і перереєструвати громадське об'єднання під назвою «Федерація Страйкболу». Цим самим надавши можливість долучатися до формування засад та принципів гри всім регіонам країни. У 2003 р. тоді ще ЗУФС організувала та провела першу Всеукраїнську гру «Відкриття сезону» на яку приїхало 36 гравців зі всієї України. Через рік гравців було вже 120 (2004р.), ще через рік – 270 (2005р.) і у 2006 році на полігоні «Раківець» зібралось вже понад 500 чоловік. На сьогодні Федерація Страйкболу є найстарішою з офіційних організацій, що пропагують страйкбол в Україні [15].

Що стосується конкретно Луганської області, страйкбол прийшов спочатку в саме місто Луганськ в 2006 році, коли перші гравці, які зацікавилися страйкболом, отримали першу екіпіровку та озброєння. Спочатку їх було лише троє, а ігор в Луганській області не проводили – першопрохідці від'їжджали до Львова на великі ігри. Але з кожним місяцем прихильників нової військово-спортивної гри

становилося дедалі більше. Вже в 2008 році з'явилися перші страйкбольні команди – спочатку їх було лише три – чотири. Але з кожним роком кількість людей, особливо молоді, які приходили до страйкболу, росла в геометричній прогресії. Почали проводити перші ігри в Луганській області, перші командні виїзди для представництва Луганської області на великих іграх у Львові, Харкові. Поступово страйкбол перекочував з великого міста до області, були створені осередки в місті Рубіжне, Сєвєродонецьку. В 2011 році на офіційному «Відкритті» було вже понад 200 чоловік, з яких переважна кількість – молодь. В тому ж 2011 році 23 лютого, в день Захисника Вітчизни було створено Луганський Обласний Клуб Страйкболу та громадську організацію «Східний редут», яка представляє інтереси Клубу. На той час до Клубу увійшло понад 300 чоловік, більшість з яких вже перебували в командах, яких вже існувало понад 12 [16].

Узагальнюючи, слід зазначити, розпад Радянського Союзу змінилися основи роботи військово-спортивних патріотичних організацій. Об'єднання, які фінансувалися та отримували матеріальну базу від держави, відійшли на другий план. Вакуум, який з'явився після скорочення організацій ДТСААФ та ТСО України, зайняли громадські військово-спортивні патріотичні об'єднання. Їх розвиток та діяльність керуються переважно ініціативою ентузіастів, яким не байдуже щодо розвитку та пропаганди спорту та військових знань серед молоді. З'явилися нові види військово-спортивних ігор – страйкбол, пейнтбол, та інші. Але слід зазначити, що такі військово-спортивні патріотичні ігри, як «Зірниця» та «Орлятко» продовжують проводитися, проте було б дуже актуально об'єднати роботу страйкбольних, пейнтбольних клубів та організацій, які займаються «Зірницями» для подальшого розвитку військово-спортивної підготовки молоді з ранніх років й до самого призовного віку.

На думку авторів, подальше дослідження проблеми можна проводити за наступними напрямками:

- 1) Діяльність громадських об'єднань на теренах України у добу Радянського Союзу та незалежної України;
- 2) Вплив військово-спортивних патріотичних організацій на кількісний та якісний склад Збройних Сил Радянського Союзу та незалежної України;
- 3) Основні проблеми військово-спортивного та патріотичного виховання молоді в сучасній Україні.

Література

1. Інтернет-сайт Увесь Страйкбол України: <http://airsoft.ua>.
2. Інтернет-сайт Луганського Обласного Клубу Страйкболу: <http://www.airsoft.lg.ua>.
3. Інтернет-сайт Федерації Пейнтболу України: <http://ua-pb.com>.
4. Інтернет-сайт ТСО України: <http://tsou.org.ua>.
5. Історія ТСО України: <http://tsou.org.ua/about/history/>
6. Історія ТСО України: <http://tsou.org.ua/about/history/>
7. Історія ТСО України: <http://tsou.org.ua/about/history/>
8. Історія ТСО України: <http://tsou.org.ua/about/history/>
9. Офіційні документи діяльності Федерації Пейнтболу України: <http://ua-pb.com/portal/docs>
10. Офіційні документи діяльності Федерації Пейнтболу України: <http://ua-pb.com/portal/docs>
11. Офіційні документи діяльності Федерації Пейнтболу України: <http://ua-pb.com/portal/docs>

12. Офіційні документи діяльності Федерації Пейнтболу України: <http://ua-pb.com/portal/docs>
13. Федерація Страйкболу України: <http://airsoft.ua/content.php?r=9-%D0%A4%D0%A1%D0%A3>
14. Федерація Страйкболу України: <http://airsoft.ua/content.php?r=9-%D0%A4%D0%A1%D0%A3>
15. Федерація Страйкболу України: <http://airsoft.ua/content.php?r=9-%D0%A4%D0%A1%D0%A3>
16. Положення про створення Луганського Обласного Клубу Страйкболу: <http://www.airsoft.lg.ua/forum/index.php?app=ccs>

Гладченко И.А., Михайлюк В.П. Деятельность современных военно-спортивных организаций на Луганщине во время независимости Украины (1991-2011 гг.).

Рассмотрена работа военно-спортивных организаций на Луганщине в эпоху независимости Украины. Систематизированы изменения в механике деятельности военно-спортивных общественных организаций и игр, отражены их влияние на формирование духовной и физической подготовки молодежи.

Ключевые слова: *военно-спортивная подготовка, общественные объединения, страйкбол, пейнтбол, военно-спортивные игры, «Зарница».*

Gladchenko I.A., Michailyk V.P. Activity of modern viyskovo-sportivnikh organizations on Luganshchini in time of independence of Ukraine (1991-2011).

Considered military-sports organizations in the Lugansk region during the time of Ukraine's independence. Systematized changes in the mechanics of public-military organizations and sports games; highlighted their influence on formation spiritual and physical preparation of young people.

Key words: *military and sports training, public associations, Airsoft, paintball, military and sport games, "Summer Lightning".*

Гладченко Ігор – магістрант кафедри всесвітньої історії Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Михайлюк Віталій Павлович – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри всесвітньої історії Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля.

Рецензент: **Довжук І.В.**, док. істор. наук, професор.

Стаття подана
06.02.2012